

Ontwikkelen van een lokaal beleid buitenschoolse opvang en activiteiten

Een afwegingskader

VVSG

Inhoud

1. Inleiding	4
2. Het Vlaamse BOA-beleid in een notendop	5
De regelgeving.....	5
Doelstellingen van het decreet	5
Rol van het lokale bestuur	6
Financiering	7
3. Beleidsontwikkeling: beleidsmodel	8
De doelgroep	10
Het aanbod	10
De relatiemix.....	11
De actoren	12
Aansturing van het lokale beleid.....	13
4. Beleidsevaluatie: toetsingsmodel	14
Het beleid.....	15
De burger.....	17
De interne organisatie	21
Geld	24
Positie in het werkveld.....	28

De juridische invalshoek	30
5. Afsluiter	31
Over VVSG	33

1. Inleiding

Met deze tekst biedt de VVSG je een afwegingskader om een degelijk lokaal beleid inzake buitenschoolse opvang en activiteiten (BOA) te ontwikkelen. Deze oefening moet resulteren in een kwaliteitsvol aanbod van buitenschoolse opvang en activiteiten op maat van de kinderen in de gemeente. Het afwegingskader zet je op weg om doordachte beslissingen te nemen in het beleid en de organisatie van buitenschoolse opvang en activiteiten in je stad of gemeente. Je houdt hierbij voor ogen dat finaal de kwaliteit van het lokale aanbod als geheel gegarandeerd zou moeten zijn.

In het eerste deel van het afwegingskader vind je informatie over het Vlaams beleid inzake buitenschoolse opvang en activiteiten en de bijhorende regelgeving.

Het tweede deel is het beleidsmodel. Dit is een hulpmiddel om het lokale beleid inzake buitenschoolse opvang en activiteiten te ontwikkelen. Het lokale BOA-beleid wordt opgedeeld in een aantal bouwstenen die betrekking hebben op:

- de doelgroep;
- de relatiemix;
- het aanbod;
- de actoren;
- de aansturing.

Rond elk van deze elementen kan je een aantal beleidsbeslissingen nemen. Op die manier geef je je lokale BOA-beleid vorm. De som van deze beslissingen zou moeten resulteren in wat er door het lokale bestuur verstaan wordt als een kwaliteitsvol lokaal aanbod van buitenschoolse opvang en activiteiten.

Het derde deel is een evaluatie-instrument. Dit instrument helpt je de gevolgen van de beleidskeuzes die je lokaal gemaakt hebt in te schatten door de BOA-organisatie vanuit zes invalshoeken te bekijken.

- **Beleid:** Hoe past die nieuwe BOA-organisatie binnen het lokale en Vlaams beleid?
- **Burger:** Welke gevolgen heeft dit scenario voor de burger? Op welke manier beïnvloedt het de toegang van de burger tot de buitenschoolse opvang en activiteiten?
- **Interne organisatie:** Welke gevolgen heeft het gekozen scenario voor de interne organisatie van zowel het lokale bestuur als van de andere actoren?
- **Geld:** Wat zijn de financiële gevolgen voor het lokale bestuur en de andere actoren?
- **Positie in het werkveld:** Welke invloed heeft dit scenario op de positie van het lokale bestuur binnen het werkveld van buitenschoolse opvang en activiteiten?
- **Juridisch:** Kan dit scenario juridisch? Waar moet het bestuur aandacht voor hebben?

Het afwegingskader gaat over de inhoud, niet over de methodiek. Het focust zich op de vragen die moeten worden beantwoord om tot een degelijk beleid te komen. Het reikt handvaten aan om de gevolgen van beleidskeuzes in te schatten. Het gaat niet over het proces. Hoe beantwoorden we die vragen? Wie betrekken we daarbij? Hoe moeten actoren om actief deel te nemen? Hoe creëren we draagvlak? Dergelijke vragen vallen buiten het bestek van het afwegingskader.

2. Het Vlaamse BOA-beleid in een notendop

Dit deel bevat informatie over het Vlaams beleid buitenschoolse opvang en activiteiten en de bijhorende regelgeving.

De regelgeving

Vlaanderen heeft zijn ambities voor de buitenschoolse opvang en activiteiten vastgelegd in het decreet houdende de organisatie van buitenschoolse opvang en de afstemming tussen buitenschoolse activiteiten. Het decreet BOA werd bekrachtigd door de Vlaamse regering op 3 mei 2019 en trad in werking op 1 januari 2021.

Het decreet BOA regelt de organisatie van buitenschoolse opvang, meer bepaald de kleuteropvang en de opvang lager onderwijs, en de afstemming tussen buitenschoolse activiteiten. Het is een kaderdecreet met een aantal bijhorende uitvoeringsbesluiten:

- BVR lokaal beleid, samenwerking en subsidies van 9 juli 2021,
- BVR tot toekenning van een kwaliteitslabel aan organisatoren met een kleuteropvang van 16 oktober 2020,
- Overgangsbesluit subsidies buitenschoolse opvang van 24 september 2021,
- Wijzigingsbesluit kinderopvang van baby's en peuters en kwaliteitslabel kleuteropvang van 24 september 2021.

Het is doelregelgeving: het doel is vastgelegd, het lokale bestuur vult zelf in hoe het dit doel bereikt, rekening houdend met de lokale situatie en de lokale noden.

Doelstellingen van het decreet

De Vlaamse overheid beoogt een geïntegreerd aanbod van buitenschoolse activiteiten voor kinderen via samenwerking tussen relevante actoren en met een regierol voor de lokale besturen. Zo draagt ze bij tot de verwezenlijking van de rechten van het kind.

Dit decreet regelt de organisatie van buitenschoolse opvang, meer bepaald kleuteropvang en opvang lager onderwijs, en de afstemming tussen buitenschoolse activiteiten vanuit de volgende doelstellingen:

1. kinderen ontplooiingskansen en speelmogelijkheden aanbieden buiten de schooluren en buiten de middagopvang op school;
2. ouders de kans geven om te participeren aan de arbeidsmarkt of om een opleiding te volgen;
3. sociale cohesie en gelijke kansen bevorderen.

Rol van het lokale bestuur

Het decreet legt de verantwoordelijkheid voor de organisatie en afstemming van de buitenschoolse kinderopvang en activiteiten bij de lokale besturen. Het lokale bestuur heeft twee belangrijke opdrachten.

- Het is de taak van het lokale bestuur om een beleid rond de buitenschoolse opvang en activiteiten te ontwikkelen en dat beleid op te nemen in de meerjarenplanning.
- Het lokale bestuur heeft de verantwoordelijkheid om te beslissen over de besteding en de verdeling van de middelen. We spreken over de financiële (waaronder de subsidie die het lokale bestuur krijgt van Vlaanderen), maar ook de personele, de infrastructurele en de logistieke middelen.

Vlaanderen schuift twee Vlaamse beleidsprioriteiten naar voren waarmee lokale besturen moeten rekening houden bij de ontwikkeling van het lokale beleid en het besteden en het verdelen van de middelen:

- de lokale besturen vervullen hun regierol met het oog op het geïntegreerd aanbod van buitenschoolse opvang en activiteiten en organiseren de samenwerking;
- de kleuteropvang met een kwaliteitslabel financieren.

Het lokale bestuur vervult deze taken samen met alle relevante actoren. Het lokale bestuur neemt het initiatief om deze actoren samen te brengen in een lokaal samenwerkingsverband. Dit hoeft geen nieuw orgaan te zijn, maar kan aansluiten bij of groeien uit een bestaand orgaan waaraan die partners nu al deelnemen, zoals bijvoorbeeld een overleg Huis van het Kind of een Lokaal Overleg Kinderopvang.

Het lokaal samenwerkingsverband adviseert het lokale bestuur bij de uitvoering van opdrachten inzake regie en geeft mee concrete invulling aan het lokale BOA-beleid. Daarnaast ontwikkelt het lokaal samenwerkingsverband gezamenlijke operationele doelstellingen voor de buitenschoolse activiteiten en coördineert het de operationele acties van de relevante actoren. Het lokaal samenwerkingsverband stimuleert ook het gebruik van het Nederlands als verbindende taal bij de actoren.

Naast zijn regierol kan het lokale bestuur ook zelf actor of organisator van buitenschoolse opvang en activiteiten zijn. Uiteraard moet het zijn regierol op een neutrale manier uitoefenen. Dit kan door de rol van lokale regisseur en organisator van het lokaal samenwerkingsverband en de rol van organisator buitenschoolse opvang en activiteiten strikt gescheiden te houden, bijvoorbeeld door deze opdracht toe te wijzen aan twee verschillende medewerkers, diensten of schepenen, of door dit gescheiden op te nemen in het organogram.

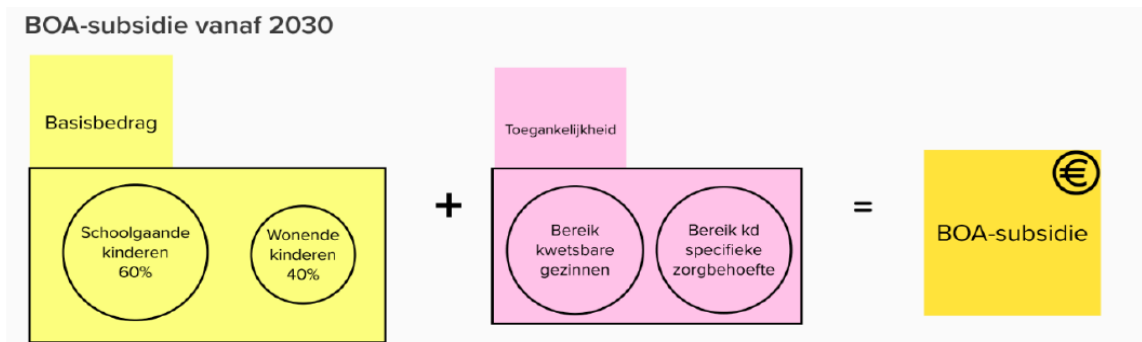
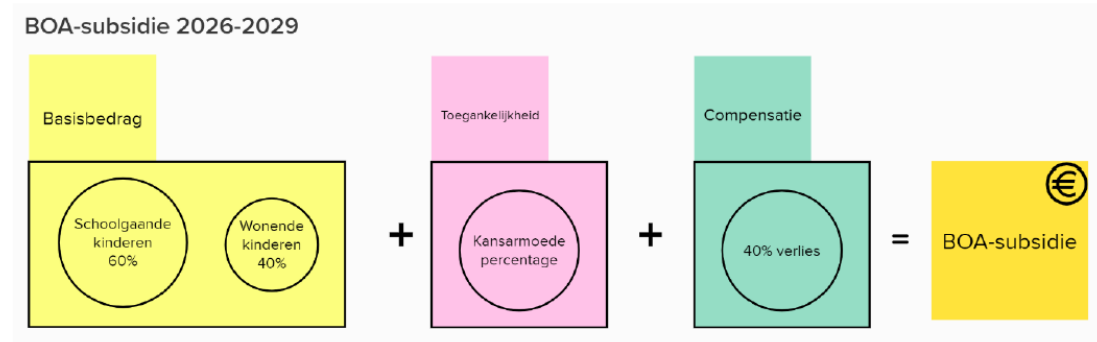
Financiering

De Vlaamse overheid kent in het verlengde van dit BOA-decreet subsidie toe aan de lokale besturen. Voor het BOA-decreet werden organisatoren rechtstreeks door Vlaanderen gesubsidieerd, maar met de komst van het decreet krijgt het lokale bestuur de opdracht om deze middelen te verdelen. De middelen moeten wel in functie van de twee Vlaamse beleidsprioriteiten (regie en kleuterlabel) worden besteed.

De regie-opdracht over de middelen start op 1 januari 2026. Vanaf dan zullen de organisatoren geen middelen meer van het agentschap Opgroeien ontvangen, maar zal het lokale bestuur van Vlaanderen een subsidie ontvangen die ze moet verdelen. Op hoeveel middelen het lokale bestuur recht heeft, wordt berekend aan de hand van het aantal kinderen die in de gemeente wonen (40%) en het aantal kinderen die in de gemeente naar school gaan (60%).

Van 2026 tot en met 2029 is een compensatie voorzien: besturen die minstens 40% subsidies verliezen (in vergelijking tot voor 2026) ontvangen tijdelijk een extra bedrag om dit verlies te compenseren. Vanaf 2030 zal elk lokaal bestuur éénzelfde basisbedrag per kind ontvangen.

In de periode 2026 tot en met 2029 heeft het kansarmoedepercentage een invloed op het subsidiebedrag. Vanaf 2030 beïnvloedt het effectieve bereik van kwetsbare gezinnen en van kinderen met een specifieke zorgbehoefte de middelen die naar het lokale bestuur gaan.

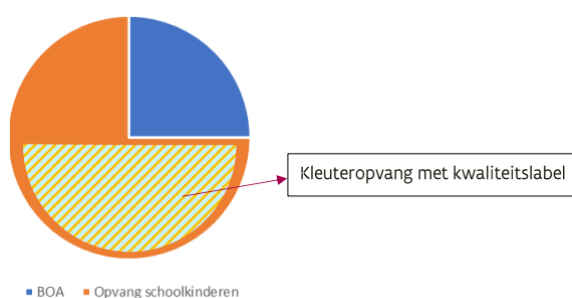
Het lokale bestuur staat dus vanaf 2026 in voor de besteding en verdeling van de middelen buitenschoolse opvang en activiteiten. Dit is dus een krachtig instrument tot het realiseren van de lokale beleidsdoelstellingen. Toch legt de Vlaamse overheid een aantal regels op om te garanderen dat de Vlaamse beleidsprioriteiten worden gerespecteerd. Deze bestedingsprincipes gelden vanaf 2026. De periode ervoor kan door besturen gebruikt worden om de implementatie van die regels voor te bereiden.

Logischerwijze wordt de inzet van deze middelen gekoppeld aan de visie op buitenschoolse opvang en activiteiten die het lokale bestuur samen met de relevante partners uitwerkt..

Vanaf 2026 legt de Vlaamse overheid op dat het lokale bestuur de subsidie BOA op de volgende manier spendeert:

- minstens 50% van de subsidie aan kleuteropvang met kwaliteitslabel;
- minstens 75% van de subsidie aan opvang van kinderen uit de kleuter- en lagere school. De opvang kan maar hoeft geen kwaliteitslabel te hebben.

Daaruit volgt dat maximaal 25% van de subsidie aan de brede doelstelling van het decreet kan worden besteed, zoals geïntegreerd aanbod, samenwerking met buitenschoolse activiteiten, extra aanbod enzovoort.

Rapporteren over de besteding en de aanwending van de subsidie gebeurt via de beleids- en beheerscyclus. Daarvoor zijn er twee nieuwe rapporteringscodes ontwikkeld. Ze verwijzen rechtstreeks naar de twee Vlaamse beleidsprioriteiten.

De overgangstermijn tot eind 2025 kan worden ingekort. Als er akkoord is tussen alle gesubsidieerde organisatoren buitenschoolse kinderopvang in een gemeente, kunnen ze ervoor kiezen hun subsidies tijdens de overgangperiode al over te dragen aan het lokale bestuur. Dan krijgt het lokale bestuur al vroeger de regie over de middelen buitenschoolse opvang en activiteiten.

3. Beleidsontwikkeling: beleidsmodel

In dit deel bieden we je een hulpmiddel om het lokale beleid inzake buitenschoolse opvang en activiteiten te ontwikkelen door de bouwstenen te duiden waarover het lokale bestuur beslissingen moet nemen om zijn lokale beleid vorm te geven.

Het uitgangspunt van de lokale beleidsontwikkeling is de omgevingsanalyse. Een goede omgevingsanalyse geeft je een beeld van de sterke en zwakke punten van de huidige situatie. Tevens geeft het een beeld van de toekomstige situatie. De toekomstige situatie is een inschatting van hoe de BOA-organisatie er zal uitzien op het moment dat het nieuwe decreet BOA operationeel wordt (voor de meeste lokale besturen is dat 1 januari 2026). We gaan in het kader van deze tekst daar niet dieper op in. Wil je meer weten over een

omgevingsanalyse in het kader van BOA, dan verwijzen we je naar de specifieke leidraad van de VVSG daarover.

De eerste stap in beleidsontwikkeling is visievorming. Je tracht je een beeld te vormen van de gewenste situatie. Hoe zouden we willen dat het BOA-werkveld er uitziet in 2026 en de volgende jaren? Dit is je visie. Je implementeert je visie door beslissingen te nemen over een aantal cruciale elementen uit het werkveld, die betrekking hebben op de doelgroep, de relatiemix, het aanbod, de actoren, de aansturing.

Binnen elk onderdeel vinden we verschillende bouwstenen terug. We visualiseren deze onderdelen en bouwstenen als volgt:

Als lokaal bestuur kan je beslissingen nemen met betrekking tot elk van die bouwstenen. Dat zijn je beleidsbeslissingen, waarmee je tracht je visie te realiseren. Maar je beslissingen rond één bouwsteen kunnen en zullen gevolgen hebben voor de andere bouwstenen. Gevolg: als één bouwsteen beweegt, heeft dit ook gevolgen voor de positie van de andere bouwstenen.

Bij beleidsontwikkeling is de vraag constant: als we bouwsteen A bewegen, is het volledige systeem dan nog in evenwicht of stort het gewoon in elkaar? De kunst is het totale systeem in een dynamisch evenwicht te houden.

De doelgroep

De doelgroep zijn de personen op wie de buitenschoolse opvang en activiteiten gericht zijn. Je kan de doelgroep kwantitatief en kwalitatief benaderen. De grootte (kwantitatief) en de kenmerken (kwalitatief) van de potentiële doelgroep vloeien voort uit de samenstelling van de bevolking (wat een objectief gegeven is). De effectieve doelgroep is een gevolg van de beleidskeuzes die het lokale bestuur maakt.

Beleidskeuzes over de doelgroep

- Welke doelgroep(en) wil het lokale bestuur prioritair toegang geven tot welk aanbod? Het lokale bestuur kan een prioritaire doelgroep definiëren op basis van persoonsgebonden en socio-economische kenmerken (aantal kinderen, specifieke zorgbehoefte, gezinssituatie, inkomen) of op basis van geografische kenmerken (kinderen uit een bepaalde wijk of deelgemeente). Deze doelgroep kan gelden voor het volledige aanbod of variëren volgens de activiteiten.
- Als een bepaald aanbod onvoldoende is om aan te bieden aan iedereen die behoort tot de effectieve doelgroep, hoe worden keuzes gemaakt naar wie toegang heeft en wie niet (datum van inschrijving, kenmerken, enzovoort).

Het aanbod

Ook het aanbod kunnen we kwalitatief en kwantitatief benaderen. Kwantitatief gaat het over de grootte van het aanbod: . De grootte van het aanbod hangt samen met de beschikbaarheid van het aanbod voor de doelgroep. Kwalitatief gaat het over de kenmerken van het aanbod (welk type activiteiten wordt aangeboden?). Vanuit het standpunt van de burger hangt dit samen met de bruikbaarheid van het aanbod.

Beleidskeuzes over het aanbod

- Wil het lokale bestuur het bestaande aanbod behouden, uitbreiden of inkrimpen?
- Wanneer wil het lokale bestuur dat het aanbod beschikbaar is? Tijdens schooldagen (voor- en naschools), op woensdagnamiddag, tijdens schoolvakanties, op andere tijdstippen?
- Welke mix van opvang en andere activiteiten streeft het lokale bestuur na?
- Op welke manier wil het lokale bestuur het aanbod van opvang en activiteiten onderling op elkaar afgestemd zien (spreiding van het aanbod in de tijd, vervoer van de ene activiteit naar de andere)?
- Hoe wil het lokale bestuur het aanbod specifiek afstemmen op de behoeften van de prioritaire doelgroepen?

- Hoe garandeert het lokale bestuur dat gebruikers (ouders en kinderen) inspraak hebben in het aanbod?
- Kiest het bestuur ervoor de opvang in locaties met kwaliteitslabel kleuteropvang, tot kleuters te beperken, of laat het bestuur ook lagere schoolkinderen toe? Kiest het bestuur voor een splitsing of mix van leeftijdsgroepen op dezelfde locatie?
- Welke kwaliteitsniveau streeft het lokale bestuur na in het aanbod?

De relatiemix

Er zijn drie elementen die de relatie van de burger met het aanbod vorm geven:

- de prijszetting,
- de distributie,
- de communicatie.

Rond elk van deze elementen kan het lokale bestuur beleid voeren.

De prijszetting

Vanuit het standpunt van de burger heeft de prijszetting te maken met de betaalbaarheid van het aanbod.

Beleidskeuzes over de prijszetting

- Welke prijszetting hanteert het bestuur voor de gebruikers van het BOA-aanbod?
- Kiest het bestuur een uniforme prijs of verschilt de prijs in functie van de persoonsgebonden en socio-economische kenmerken van de gebruikers (vb. inwoners van de gemeente en niet-inwoners)?
- Welke maatregelen neemt het lokale bestuur om het gebruik betaalbaar te maken voor alle ouders en kinderen (bijvoorbeeld sociaal tarief, verlaagd tarief, UITpas, ...)?
- Wil het lokale bestuur dat de prijzen van de verschillende actoren op elkaar zijn afgestemd? Legt het lokale bestuur prijzen op of krijgen de actoren de vrijheid om zelf hun prijs te bepalen?

De distributie

Op welke locaties worden de buitenschoolse opvang en de buitenschoolse activiteiten aangeboden? Wanneer worden deze opvang en deze activiteiten aangeboden? Voor de burger is dit een element van bereikbaarheid.

Beleidskeuzes over de distributie

- Waar wil het lokale bestuur dat het aanbod wordt gerealiseerd? Kiest het bestuur voor een gecentraliseerd of een gedecentraliseerd aanbod?

- Voor welke vorm van aanbod wil het lokale bestuur een centraal aanbod? Wanneer kiest het bestuur voor een decentraal aanbod?
- Op welke momenten wil het bestuur dat er een aanbod opvang en activiteiten is? Voor en na school? Op woensdagnamiddag? Tijdens schoolvrije dagen? Tijdens schoolvakanties?
- Is er een systeem voor vervoer van en naar de locaties?

De communicatie

Hoe verloopt de communicatie met de gebruikers? Welke boodschap wordt er gegeven? Welke communicatiekanalen gebruiken we? Dit heeft alles te maken met de bekendheid en de begrijpbaarheid van het aanbod.

Beleidskeuzes over de communicatie

- Welke kanalen zet het lokale bestuur in om met de gebruikers te communiceren (website, infoborden, sociale media, gemeentebblad)?
- Zet het lokale bestuur specifieke communicatiekanalen in voor specifieke doelgroepen?
- In welke mate wil het lokale bestuur dat de communicatie van de verschillende actoren op elkaar is afgestemd en geïntegreerd?
- Hoe wil het lokale bestuur dat de administratieve afhandeling van het aanbod verloopt (inschrijvingen facturatie, fiscaal attest,...) voor de opvang en activiteiten verlopen?

De actoren

Wie verzekert het aanbod aan buitenschoolse opvang en activiteiten?

Eenzijds is er het lokale bestuur, die vanuit zijn actorrol, een aanbod doet. Daarbij kunnen we een onderscheid maken tussen het lokale bestuur als organisator van:

- (kleuter)opvang al dan niet met kwaliteitslabel,
- het gemeentelijk onderwijs,
- ander gemeentelijk aanbod zoals bibliotheek, speelpleinwerking, sportdienst, enzovoort.

Daarnaast zijn er externe actoren die buitenschoolse opvang en activiteiten aanbieden:

- de (kleuter)opvang al dan niet met kwaliteitslabel,
- andere onderwijsinstellingen;
- andere externe actoren zoals bijvoorbeeld jeugdverenigingen, sportclubs, enzovoort.

De ontwikkelingen rond BOA en het beleid dat het lokale bestuur voert, zullen een invloed hebben op de manier waarop deze actoren functioneren als organisatie. De belangrijkste elementen daarbij zijn:

- de werkorganisatie,

- het personeel en de vrijwilligers,
- de infrastructuur,
- de financiën.

Beleidskeuzes over de actoren

- Kiest het lokale bestuur er voor om, naast regisseur, zelf nog actor te zijn binnen het BOA-veld of kiest het bestuur enkel voor een regierol?
- Welk aanbod wil het lokale bestuur zelf organiseren? Voor welk aanbod kiest het lokale bestuur niet?
- Welke actoren wil het lokale bestuur in de toekomst aanspreken om het aanbod te realiseren? Met welke actoren wil het lokale bestuur samenwerken? Op basis van welke criteria kiezen we deze actoren?
- Welke rol speelt elke actor (bijvoorbeeld ter beschikking stellen van infrastructuur, vrijwilligers, personeel, zelf organiseren van activiteiten, toeleiden, enzovoort)?
- Welke ondersteuning wil het lokale bestuur aan de actoren geven? Hoe financiert het lokale bestuur de actoren? Op grond van welke criteria wordt de financiering toegekend?
- Welke voorwaarden legt het lokale bestuur op aan de actoren (inzake infrastructuur, personeel, verhouding begeleiders-kinderen, kwaliteit, prijszetting)?
- Op welke manier wil het lokale bestuur dat de verschillende actoren samenwerken om een geïntegreerd aanbod opvang en activiteiten te realiseren? Hoe ondersteunt het lokale bestuur hen daarbij?

Aansturing van het lokale beleid

Naast het lokale bestuur als actor, hebben we ook het lokale bestuur als overheid die een beleid uittekent voor haar grondgebied.

Beleidskeuzes over de aansturing van het lokale beleid:

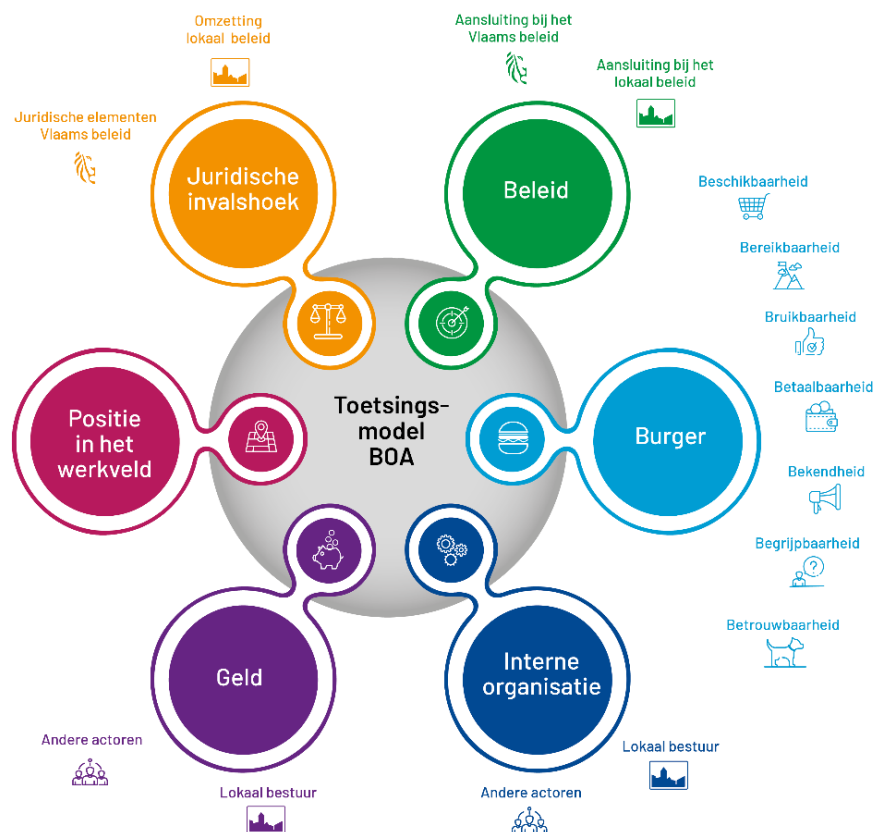
- Welke regie-instrumenten zet het lokale bestuur in?
- Hoe sterk is de doorzettingsmacht van het lokale bestuur ten opzichte van actoren en (potentiële) gebruikers?
- Welke financiële stromen zet het lokale bestuur in om zijn beleid te realiseren? Wat is de kostprijs van het beleid voor het lokale bestuur?
- Welke eigen middelen wil het lokale bestuur bovenop de Vlaamse subsidies investeren in het aanbod?
- Hoe worden het beleid en de actoren opgevolgd en gemonitord? Hoe worden de actoren gemonitord? Hoe wordt de kwaliteit van het aanbod opgevolgd?
- Hoe lang wil het lokale bestuur zich engageren tegenover bepaalde actoren en de gekozen BOA-organisatie? Wanneer wil het lokale bestuur de beleidskeuzes kunnen

evalueren en ook effectief bijsturen (en dus misschien in zee gaan met andere actoren) of via andere regie-instrumenten?

4. Beleidsevaluatie: toetsingsmodel

Dit derde deel reikt je een evaluatie-instrument aan. Dit instrument helpt je de gevolgen van de beleidskeuzes die lokaal gemaakt zijn in te schatten door de BOA-organisatie vanuit zes invalshoeken te bekijken.

- **Beleid:** Hoe past die nieuwe beleid en de daaruit volgende organisatie van de buitenschoolse opvang en activiteiten in de gemeente (BOA-organisatie) binnen het lokale en Vlaams beleid?
- **Burger:** Welke gevolgen heeft de BOA-organisatie voor de burger? Op welke manier beïnvloedt het de toegang van de burger tot de buitenschoolse opvang en activiteiten?
- **Interne organisatie:** Welke gevolgen heeft de BOA-organisatie voor de interne organisatie van zowel het lokale bestuur als van de andere actoren?
- **Geld:** Wat zijn de financiële gevolgen voor het lokale bestuur en de andere actoren?
- **Positie in het werkveld:** Welke invloed heeft het nieuwe beleid op de positie van het lokale bestuur binnen het werkveld van buitenschoolse opvang en activiteiten?
- **Juridisch:** Kan dit scenario juridisch? Waar moet het bestuur aandacht voor hebben?

Het beleid

Allereerst bekijk je of de gekozen BOA-organisatie aansluit bij het Vlaams en lokale beleid.

Aansluiting bij het Vlaams beleid

We hebben hierboven kort het Vlaams beleid inzake BOA omschreven. Het is de bedoeling dat de BOA-organisatie die lokaal gekozen wordt, er toe bijdraagt dit Vlaams beleid te realiseren.

Doelstellingen op het niveau van het kind

- Is er een kindgerichte, uitdagende en speelse omgeving, die afgestemd is op de eigenheid en interesses van kinderen, waardoor kinderen hun talenten kunnen ontwikkelen in een sfeer van vrije tijd?
- Dragen de buitenschoolse activiteiten bij aan de taalontwikkeling van het kind, waaronder de verwerving van de Nederlandse taal, en aan het voorkomen van taalachterstand bij kwetsbare of anderstalige gezinnen?
- Bieden de buitenschoolse activiteiten de kinderen ook tijd en ruimte om tot rust te komen? Kunnen kinderen door deelname aan het aanbod van opvang en activiteiten samen zijn met hun vrienden?
- Kunnen kinderen binnen het geheel van het aanbod zelf kiezen? Laat het geïntegreerde aanbod ruimte voor autonomie en participatie?
- Is er ruimte voor vernieuwing van het aanbod afhankelijk van de behoeften van de kinderen? Kunnen kinderen ook mee beslissen over het aanbod aan buitenschoolse activiteiten? Zijn de buitenschoolse activiteiten toegankelijk voor elk kind dat er behoefte

aan heeft, met bijzondere aandacht voor kinderen van ouders die werken of een (beroepsgerichte) opleiding volgen, voor kinderen uit kwetsbare gezinnen (sociale functie) en voor kinderen met een specifieke ondersteuningsbehoefte (inclusie)?

Doelstellingen op niveau van de gezinnen

- Door buitenschoolse opvang van kinderen te organiseren tussen schooltijd en werktijd
  - Krijgen ouders de kans om te participeren aan de arbeidsmarkt?
  - Krijgen ouders de kans om een (beroepsgerichte) opleiding te volgen, bijvoorbeeld een taal cursus?
  - Kunnen ouders hierdoor ook andere taken opnemen zoals vrijwilligerswerk en mantelzorg?
- Kunnen ouders tijd nemen voor zichzelf?
- Is het aanbod afgestemd op een diversiteit aan gezinsvormen?
- Kunnen ouders participeren bij de ontwikkeling van het aanbod? Krijgen ouders inspraak over de kwaliteit van het aanbod?

Doelstellingen op niveau van de samenleving

- Draagt het BOA-beleid bij aan een gelijkekansenbeleid?
- Biedt het BOA-aanbod kinderen de kans om een positieve identiteit te ontwikkelen, leert het hen om op een respectvolle manier met anderen om te gaan en verbondenheid met anderen te ontwikkelen? En draagt het BOA beleid zo bij tot een betere en meer democratische samenleving?

Aansluiting bij het lokale beleid

Uiteraard moet de gekozen BOA-organisatie passen in het lokale beleid.

- Draagt de gekozen BOA-organisatie bij tot de realisatie van het lokale beleid (visie, missie en lokale beleidsdoelstellingen)?
- Op welke vlakken schiet het tekort?
  - Wat is hier de oorzaak van?
  - Kan dit probleem worden opgelost?
  - Moet dit probleem worden opgelost?

De burger

De burger is de tweede en misschien wel belangrijkste invalshoek. Het is voor de kinderen en de gezinnen dat je als lokaal bestuur een beleid ontwikkelt rond buitenschoolse opvang en activiteiten. Je beoordeelt de nieuwe BOA-organisatie vanuit het perspectief van de burger en de gebruikers en gaat na welke gevolgen de nieuwe organisatie van buitenschoolse opvang en activiteiten voor hen heeft.

De term burger is breder dan de gebruiker. Kijk niet alleen naar de gebruikers van het huidige aanbod, maar ook naar de potentiële en toekomstige gebruikers.

Je gaat na of en in welke mate de nieuwe BOA-organisatie de toegang van de burgers tot de buitenschoolse opvang en activiteiten beïnvloedt. Het is belangrijk dat de werking na de reorganisatie beter aansluit bij de noden van de huidige en toekomstige bevolking.

Om de toegankelijkheid vanuit het standpunt van de burger te beoordelen, gebruik je de techniek van de 7 B's. Dit laat je toe om na te gaan of de nieuwe BOA-organisatie de toegankelijkheid voor de burgers verbetert of verslechtert.

Wat zijn de 7 B's?

- **Beschikbaarheid** is de mate waarin het aanbod gemakkelijk beschikbaar is en waarin er drempels zijn, zoals wachtlijsten en administratieve drempels. Het verwijst ook naar de mate waarin men inspanningen doet om de vraag te ontrafelen en ook latente vragen aan bod te laten komen.
- **Bereikbaarheid** is de mate waarin het aanbod fysiek, ruimtelijk en in de tijd toegankelijk is.
- **Bruikbaarheid** is de mate waarin het aanbod bruikbaar is voor de gebruiker en aan de behoeften (van specifieke doelgroepen) voldoet.
- **Betaalbaarheid** is de mate waarin de prijs voor het aanbod een drempel vormt. Soms wordt dit ruim geïnterpreteerd en wordt niet alleen met de financiële kostprijs rekening gehouden, maar ook met de "psychologische kost" of de inspanning die de gebruiker moet leveren om van het aanbod te genieten.
- **Bekendheid** is de mate waarin het aanbod bekend is bij de beoogde doelgroep.
- **Begrijpbaarheid** is de mate waarin informatie over het aanbod begrijpelijk is, zodanig dat de potentiële gebruiker correct kan inschatten of het aanbod voor hem of haar bestemd is.
- **Betrouwbaarheid** is de mate waarin de dienstverlener en zijn aanbod als betrouwbaar worden gepercipieerd door de (potentiële) gebruiker. Dit heeft een invloed op de mate waarin er mentale drempels (zoals angst door vooroordelen) bestaan of ontstaan.

Deze 7 B's kan je gebruiken als instrument om de juiste vragen te stellen. Zo kan je beoordelen welke gevolgen het scenario voor de burgers heeft. Hieronder vind je een lijst van vragen als leidraad.

Beschikbaarheid

Beschikbaarheid is de mate waarin het aanbod gemakkelijk beschikbaar is en waarin er drempels zijn, zoals wachtlijsten en administratie, die de toegang tot het aanbod van opvang en activiteiten bemoeilijken. Beschikbaarheid gaat over de vraag of er een voldoende, aangepast aanbod is in functie van de vraag van de (potentiële) gebruikers. Wachtlijsten en wachttijden zijn bijvoorbeeld een signaal van onbeschikbaarheid.

- Blijft het huidige aantal opvangplaatsen behouden? Zal het aantal plaatsen stijgen of dalen ten opzichte van de huidige situatie?
- Blijft het huidige aanbod van activiteiten behouden? Zal het aanbod stijgen of dalen ten opzichte van de huidige situatie?
- Blijft de huidige samenwerking tussen opvang en activiteiten behouden? Zal de samenwerking stijgen of dalen ten opzichte van de huidige situatie?
- Blijft het huidige opvangaanbod behouden? Zijn er wijzigingen in doelgroep?
- Hoe evolueert het aanbod op langere termijn?
- Hoe verhoudt het toekomstige aanbod zich tot de toekomstige vraag?
  - Op basis van de omgevingsanalyse kan je inschatten of de vraag zal stijgen of dalen. Welke gevolgen heeft de nieuwe BOA-organisatie op de wachtlijsten en wachttijden?
  - Hoe wordt er met wachtlijsten en wachttijden omgegaan? Is er een systeem van wachtlijstbeheer? Zijn er voorrangregels?

Bereikbaarheid

Bereikbaarheid is de mate waarin het aanbod fysiek, ruimtelijk en in de tijd toegankelijk is.

Ruimtelijke bereikbaarheid

- Is het aanbod gespreid over de gemeente of is het gecentraliseerd?
- Sluit de verdeling van het aanbod aan op de behoefte van de (potentiële) gebruikers? Zijn er blinde vlekken in de gemeente?
- Zijn de locaties gemakkelijk bereikbaar voor alle doelgroepen? Ook voor diegene die aangewezen zijn op het openbaar vervoer, de fiets of te voet?

Bereikbaarheid in tijd

- Sluiten de uren van het aanbod aan op het werk- en leefpatroon van de gezinnen? Denk bijvoorbeeld aan ouders die avond- of weekendwerk moeten doen.
- Is het aanbod van de verschillende actoren op elkaar afgestemd? Uren, sluitingen, ...

Administratieve bereikbaarheid

- Zijn de ouders het best gediend met een centraal aanmeldpunt of inschrijvingsstelsel, waar ze met hun vraag naar opvang en activiteiten terecht kunnen? Of zijn ze beter af met meerdere fysieke aanmeldpunten of zittingen in bekende locaties?
- Is het gemakkelijk en laagdrempelig om zich aan te melden? Is het voor de ouders duidelijk hoe ze opvang en activiteiten kunnen aanvragen? Dit slaat op de ligging en de openingstijden van een fysiek loket, evenals op de procedures. Het slaat ook op de bereikbaarheid van virtuele en telefonische loketten.

Bruikbaarheid

Bruikbaarheid is de mate waarin het aanbod aansluit op de behoeften van de burger, ook van specifieke doelgroepen. Als er wél een aanbod beschikbaar is, maar de organisatie ervan is niet aangepast aan de noden van de gebruiker, dan is die opvang niet bruikbaar.

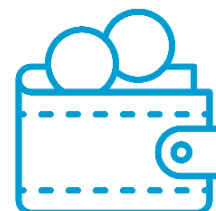

Bruikbaarheid verwijst ook naar het oog en oor hebben voor de vragen en problemen van ouders en kinderen, ook als die op het eerste gezicht niets met het eigen aanbod te maken hebben. Denk aan financiële problemen bij gezinnen en de mogelijkheid tot een warme overdracht naar andere dienstverlening, of opvoedingsproblemen en de overdracht naar het Huis van het Kind.

- Is het aanbod aangepast aan de behoeften van de ouders en elk kind? Denk daarbij aan verschillende doelgroepen. Doelgroepen die we definiëren op basis van persoonsgebonden of socio-economische kenmerken (denk bijvoorbeeld aan de toenemende vraag naar flexibiliteit in de arbeidsmarkt, in de dienstensector en de e-commerce, mensen met een migratieachtergrond, ...).
- Zijn er doelgroepen die minder of geen gebruik maken van het aanbod? Wat is daar de oorzaak van? Denk aan kwetsbare gezinnen, kinderen met een specifieke zorgbehoefte, tieners, ...
- Hoe kunnen we het aanbod voor hen toegankelijker maken?

Betaalbaarheid

Betaalbaarheid is de mate waarin de prijs voor het aanbod een drempel vormt. De prijs die ouders betalen voor de opvang en activiteit van hun kind, is één van de belangrijke factoren die bepaalt of de opvang toegankelijk is. Naast de financiële prijs, is er de psychologische prijs of de inspanning die ouders moet leveren om van het opvangaanbod te kunnen genieten.

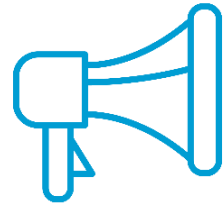

- Welke gevolgen heeft de reorganisatie van BOA op de prijs die de ouders moeten betalen?
- Worden er binnen de verschillende opvang en activiteiten nog extra vergoedingen of extra materialen gevraagd (bijvoorbeeld voor een vieruurtje, speciale uitstapjes, fiets, sportschoenen)?

- Vormt de bijdrage een remmende factor voor ouders? Zijn er ouders voor wie die bijdrage te hoog ligt?
  - Hoe groot schat je deze groep in?
  - Is het de taak van het lokale bestuur hiermee aan de slag te gaan?
- Kunnen ouders gebruik maken van een sociaal tarief of een gratis aanbod? Geldt dit voor alle opvang en activiteiten?

Bekendheid

Bekendheid gaat over de mate waarin het aanbod van opvang en activiteiten bekend is bij de beoogde doelgroep. Hoe zichtbaar zijn de opvang en activiteiten? Weten alle gezinnen op het grondgebied welk aanbod er bestaat?

- Welke kanalen worden gebruikt om het aanbod te communiceren naar de ouders en de kinderen?
- Hoe wordt het aanbod voorgesteld aan de ouders en de kinderen?
- Sluiten de communicatiekanalen aan op de communicatiegewoonten en -vaardigheden van de beoogde doelgroepen? Is er aandacht voor de digitale kloof?
- Geeft de communicatie een duidelijk beeld van welk aanbod er bestaat en op welke locatie het wordt aangeboden?
- Zijn er andere organisaties of instanties die naar het aanbod verwijzen? Wordt er samengewerkt met toeleiders om gebruikers tot bij het aanbod te brengen?

Begrijpbaarheid

Begrijpbaarheid is de mate waarin informatie over het aanbod begrijpelijk is, zodat de potentiële gebruikers kunnen inschatten welk aanbod voor hen bestemd is en welk mogelijk nut het aanbod heeft.

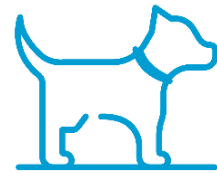
Communiceer je niet op een begrijpbare wijze, dan bestaat de kans dat de potentiële gebruikers geen beroep zullen doen op je aanbod.

- Weten de ouders en de kinderen op welk aanbod zij een beroep kunnen doen? Kunnen de ouders en de kinderen inschatten of het aanbod voor hen bestemd en geschikt is?
- Begrijpen de ouders en de kinderen de gebruikte terminologie en taal?
- Om alle doelgroepen het aanbod te laten begrijpen, is er nood aan eenvoudige taal en informatie en gebruiksvriendelijke informatiekanalen. De taal en het vakjargon die je gebruikt, zullen mee bepalen of de potentiële gebruikers het aanbod grondig kennen.
- Begrijpen de gezinnen hoe ze gebruik kunnen maken van het aanbod?

- Zijn het inschrijvingssysteem, de prijszetting en de annulatieregeling begrijpelijk voor de gezinnen?

Betrouwbaarheid

Betrouwbaarheid is de mate waarin de dienstverlener en zijn aanbod als geloofwaardig en te vertrouwen wordt gepercipieerd door de (potentiële) gebruiker.

Dit hangt samen met o.a. perceptie en eigen ervaringen van de gebruiker uit het verleden. Als de gebruiker weinig vertrouwen heeft in de dienstverlener en het aanbod, ontstaan mentale drempels, zoals angst en vooroordelen, om gebruik te maken van de dienstverlening.

- Kunnen ouders rekenen op de continuïteit van het aanbod?
- Kunnen ouders rekenen op het afgesproken aanbod?
- Is er na de reorganisatie voldoende tijd en ruimte voor kwalitatieve persoonlijke contacten met ouders?
  - Voelen de ouders en de kinderen zich welkom en gehoord in de verschillende opvang en activiteiten?
  - Durven ze ernaartoe zonder angst om geconfronteerd te worden met vooroordelen? Durven ze er om informatie vragen?

De interne organisatie

We gaan na wat de invloed van de gekozen BOA-organisatie is op de interne organisatie van het lokale bestuur, maar tevens op de interne organisatie van de andere actoren. De beslissingen die het lokale bestuur neemt over beleid en BOA-organisatie, kunnen en zullen de werking van de andere actoren beïnvloeden. Dit kan gevolgen hebben voor de kwaliteit en de kwantiteit van hun aanbod en zelfs voor hun voortbestaan.

Op het niveau van het lokale bestuur

Voor de eigen dienst kinderopvang (actor)

Welke gevolgen heeft het gekozen beleid en de gekozen BOA-organisatie voor de eigen dienst kinderopvang?

Een eerste vraag daarbij is: blijft de actorrol behouden? Bij het herdenken van het BOA-werkveld kan het lokale bestuur ervoor kiezen de eigen dienst stop te zetten, te privatiseren of te laten opgaan in een samenwerkingsverband. Dit brengt een ganse reeks uitdagingen met zich mee waar we in dit kader niet dieper op in gaan.

Als de actorrol behouden blijft, kan het gekozen scenario ook gevolgen hebben voor de dienst. Die gevolgen situeren zich vooral op drie domeinen.

- De werking of het dienstverleningsproces

Er wordt bijvoorbeeld gekozen om buiten de gewone opvanguren en tijdens het weekend opvang en activiteiten aan te bieden. Dit heeft gevolgen voor de manier waarop de dienst functioneert en op de aanwezigheid van het personeel.

- De infrastructuur

Er wordt bijvoorbeeld gekozen het aanbod te centraliseren op één locatie of net te decentraliseren.

- Het personeel

Het bestuur vindt bijvoorbeeld dat het personeel een hogere kwalificatie moet hebben. Dit heeft gevolgen voor de aanwerving van nieuwe medewerkers en de bijscholing, of zelfs tewerkstelling, van de bestaande medewerkers. Je moet personeel vinden dat aan de hogere voorwaarden voldoet.

Voor eigen diensten betrokken bij buitenschoolse activiteiten

Welke gevolgen heeft het gekozen beleid en de gekozen organisatievorm voor diensten van het lokale bestuur die buitenschoolse activiteiten aanbieden zoals de sportdienst, de jeugddienst, de cultuurdienst, de speelpleinwerking of de bibliotheek.

Ook deze diensten kunnen gevolgen ondervinden op het vlak van de werking of het dienstverleningsproces, op het vlak van de infrastructuur en op het vlak van personeel.

Daarnaast kunnen de beslissingen die genomen worden in het kader van BOA en de gevolgen die deze hebben voor de dienst, de mogelijkheden om de eigen taken van de dienst uit te voeren, beïnvloeden.

Voor het gemeentelijk onderwijs

Verschillende lokale besturen organiseren zelf gemeentelijk onderwijs. Dit gemeentelijk onderwijs is – net zoals de andere onderwijsactoren – een belangrijke stakeholder binnen het decreet BOA en de nieuwe BOA-organisatie.

Welke gevolgen heeft de nieuwe BOA-organisatie op het gemeentelijk onderwijs als actor, op de gemeentescholen? Ook hier situeren de gevolgen zich op het vlak van werkorganisatie, infrastructuur en personeel.

Voor de regiefunctie

Hoe wordt de regiefunctie binnen het bestuur vormgegeven? Onder de regiefunctie verstaan we de activiteiten die verband houden met het ontwikkelen van het BOA-beleid, het tot stand brengen van het netwerk met de andere actoren, de afstemming van het aanbod en het gaande houden van de samenwerking met al die actoren. Het betreft hier activiteiten die zich een beleidsmatig niveau situeren:

- Wie gaat de regiefunctie uitoefenen?
- Hoe is die functie organisatorisch ingebed? Wie draagt de politieke verantwoordelijkheid voor de rol?

- Je kan als regisseur zelf ook organisator van een aanbod zijn, als je het op een neutrale manier verwezenlijkt. Dit kan door de rol als lokale regisseur en organisator van een buitenschoolse opvang of activiteit strikt gescheiden te houden. Hoe verhoudt de regierol zich ten opzichte van de actorrol? Is er een functionele scheiding en hoe wordt die aangetoond? Kan je je verantwoorden indien die er niet is?

Voor de coördinerende functie

Hoe wordt de coördinerende functie binnen het bestuur vormgegeven? Onder deze functie verstaan we de activiteiten die zich op operationeel niveau situeren en de operationele taken die verband houden met de organisatie van het lokaal samenwerkingsverband.

Binnen het grondgebied van het lokale bestuur wordt er samengewerkt in één lokaal samenwerkingsverband, dat divers is samengesteld uit actoren die relevant zijn voor buitenschoolse activiteiten. Het lokale bestuur neemt het initiatief voor de oprichting en de organisatie, maar kan dit ook volledig of gedeeltelijk overlaten aan een of meer andere actoren die relevant zijn voor buitenschoolse activiteiten.

Het lokaal samenwerkingsverband adviseert het lokale bestuur over de opdrachten inzake regie BOA, ontwikkelt gezamenlijke operationele doelstellingen, en coördineert operationele acties binnen de beschikbare middelen.

Wie voert de operationele taken uit die betrekking hebben op het uitnodigen van de partners voor een vergadering, het opmaken van de agenda en het verslag, het coördineren van operationele acties, ...?

Voor de administratie- en controlefunctie

Als lokaal bestuur ben je verantwoordelijk voor de uitbetaling van middelen aan de actoren. Hoe wordt deze functie georganiseerd? Uiteraard zal hier de medewerking van de financiële dienst noodzakelijk zijn en zal je financiële processen moeten opzetten hiervoor.

Er moet ook controle zijn op de geleverde prestaties van de verschillende actoren, evenals op de kwalitatieve en kwantitatieve voorwaarden die het lokale bestuur oplegt aan de actoren. Hoe wordt de controle hiervan georganiseerd?

Dat je deze verschillende functies en taken onderscheidt als je nadenkt over de gevolgen voor de interne organisatie, sluit niet uit dat in de praktijk van een lokaal bestuur sommige van deze taken en functies gecombineerd zullen worden in hoofde van één persoon.

Op het niveau van de andere actoren

Net zoals het beleid en de gekozen BOA-organisatie invloed heeft op de organisatie van de eigen dienst, heeft het ook gevolgen voor de organisatie van de andere actoren. Dezelfde grote invalshoeken verdienen hier onze aandacht:

- de werking of het dienstverleningsproces,
- de infrastructuur,
- het personeel.

Geld

Geld is altijd een interessant onderwerp. Uiteraard wil het lokale bestuur zicht krijgen op de kostprijs van het nieuw organisatiescenario. Maar net zoals bij de interne organisatie, moeten we hier breder kijken. Niet alleen staan we stil bij wat de kostprijs is voor het lokale bestuur, we moeten ook kijken naar de financiële situatie bij de andere actoren. Als hun financiële toestand niet op zijn minst in evenwicht is, dan zullen er op termijn actoren ophouden te bestaan

Op het niveau van het lokale bestuur

Welke kosten heeft het lokale bestuur?

Het lokale bestuur heeft verschillende soorten kosten die verband houden met BOA.

1. Het overschot of tekort van de eigen dienst

Hieronder verstaan we het verschil tussen kosten en opbrengsten die verbonden zijn met de actorrol van het lokale bestuur. Hiervoor moet je een inschatting maken van de kosten en opbrengsten van de dienst.

Voor de kosten vertrek je vanuit de huidige kosten en maakt een inschatting van deze kosten in jaar X (zijnde het jaar dat het nieuwe systeem in onze gemeente operationeel wordt) en de daaropvolgende jaren.

Daarbij hou je rekening met:

- de inflatie,
- de financiële gevolgen van het Vlaams en lokale beleid. Denk daarbij bijvoorbeeld aan een gewijzigde verhouding tussen het aantal kinderen en het aantal begeleiders, het opleidingsniveau van de begeleiders of eisen over de infrastructuur.

Tegenover de kosten staan twee opbrengstenbronnen.

- gezamenlijke ouderbijdragen,
- andere financieringsbronnen (bijvoorbeeld tewerkstellingssubsidies).

Het verschil tussen de kosten en opbrengsten moet ofwel worden bijgelegd door het lokale bestuur (ervan uitgaande dat de kosten hoger liggen dan de opbrengsten), of kunnen aangewend worden voor de financiering van andere (opvang)activiteiten (als de opbrengsten hoger liggen dan de kosten).

2. Andere interne diensten buitenschoolse opvang en activiteiten

Hier is de benadering complexer dan bij de eigen opvangdienst. We vertrekken niet zozeer vanuit de dienst, dan wel vanuit de bijkomende activiteit. Brengt het aanbieden van activiteiten in het kader van BOA bijkomende kosten mee voor de betrokken dienst.

Als bijvoorbeeld de bibliotheek een voorleesmoment organiseert voor kinderen, brengt dit voor de bibliotheek kosten mee die hij voordien niet had?

- Kinderen die gebruik maken van de buitenschoolse opvang, komen in de bibliotheek naar het georganiseerde voorleesmoment van de bibliotheek, dit hoeft geen extra kost.
- Een medewerker van de bibliotheek komt een verhaal voorlezen in de kinderopvang, kinderen van de opvang en de buurt mogen deelnemen. Jaarlijks voorziet de bibliotheek een bepaald budget om kinderen te stimuleren om te lezen. Dit voorleesmoment kan kaderen in deze doelstelling en is geen extra kost voor de dienst. Hier is dan ook geen extra financiering nodig.
- Er wordt in samenwerking met de bibliotheek een vertelmoment georganiseerd in de bibliotheek. Taal stimuleren is immers één van de pijlers van je eigen lokale BOA-beleid. Een externe partner wordt ingehuurd om de kinderen mee te nemen in een spannend en avontuurlijk verhaal. De verteller kan een extra kost zijn voor de bibliotheek. In de mate dat de kosten van deze activiteit niet gedekt worden door de reguliere financiering van de bibliotheek of door operationele inkomsten (bijvoorbeeld deelnameprijs), is hiervoor een extra financiering nodig. Dat kan dan gefinancierd worden door BOA-middelen.

3. Gemeentelijk onderwijs

Voor het gemeentelijk onderwijs nemen we dezelfde benadering als voor de andere diensten buitenschoolse activiteiten. We kijken naar de kosten veroorzaakt door bijkomende (opvang)activiteiten. In de mate dat deze kosten niet gedekt worden vanuit de reguliere financiering van het gemeentelijk onderwijs, hebben we hier een bijkomende kost van het BOA-beleid.

Een lokaal bestuur moet daarbij rekening houden met de regelgeving over sociale voordelen in het kader van het flankerend onderwijsbeleid (decreet flankerend onderwijs; BVR sociale voordelen 24/07/1991). Een lokaal bestuur mag voor ochtend- en avondtoezicht geen (financiële) voordelen geven enkel en alleen aan haar eigen scholen. Hierdoor kan immers oneerlijke concurrentie ontstaan tussen de gemeentescholen en de andere scholen op het grondgebied. Als het lokale bestuur (financiële) ondersteuning geeft aan haar gemeentescholen voor de organisatie van ochtend- of avondtoezicht, dan moet het lokale bestuur die ondersteuning ook geven aan de andere scholen op haar grondgebied.

4. Regiefunctie

Hoeveel bedragen de kosten van de regiefunctie? Brengt dit extra kosten mee ten opzichte van de huidige situatie? Wordt er of moet er worden geïnvesteerd in extra medewerkers die inzetten op deze regiefunctie? Welke kost brengt deze extra inzet van medewerkers met zich mee?

5. Coördinerende functie

Hoeveel bedragen de kosten van de coördinerende functie? Wordt er of moet er worden geïnvesteerd in extra medewerkers die inzetten op deze coördinerende functie? Welke kost brengt deze extra inzet van medewerkers met zich mee? Of wordt de coördinatie uitbesteed aan een derde organisatie en welke kost brengt dit met zich mee?

6. Administratie- en controlefunctie

Hoeveel zullen de kosten van de administratie- en controlefunctie bedragen?

De kosten van de regiefunctie, de coördinerende functie en de administratie- en controlefunctie zullen sterk afhangen van de grootte van het bestuur en van het aantal actoren.

7. Het lokale financieringsmechanisme

Het lokale bestuur moet over een mechanisme beschikken om de subsidies te verdelen naar de organisatoren van opvang en activiteiten, ouders of anderen toe. We spreken van een financieringsmechanisme omdat de verdeling op verschillende manieren kan gebeuren (subsidiereglement, aanbesteding, tegemoetkoming ouders, ...).

8. De ondersteuning in natura

Het lokale bestuur kan initiatieven ondersteunen door bijvoorbeeld infrastructuur, vervoer, registratieprogramma, facturatieprogramma, vormings- en opleidingsaanbod of ander materiaal ter beschikking te stellen. De kosten hiervan moeten meegenomen worden in de besluitvorming.

9. Flankerende kosten

Je kan als bestuur bijvoorbeeld beslissen om de ouderbijdrage vrij te laten. Dat kan er toe leiden dat organisatoren hun prijzen gaan verhogen, waardoor minder ouders deze bijdrage nog kunnen betalen, zodat het OCMW zich genoodzaakt ziet hiervoor een ondersteuningsregeling uit te werken.

De totale kostprijs van het BOA-beleid bestaat uit de volgende delen:

- het overschot/tekort van de eigen dienst kinderopvang,
- de kostprijs van de activiteiten van andere diensten,
- de kostprijs van het gemeentelijk onderwijs,
- de kostprijs van regiefunctie,
- de kostprijs van de coördinerende functie,
- de kostprijs van de administratie- en controlefunctie,
- de kostprijs van het lokale financieringsmechanisme,
- de kostprijs van de ondersteuning in natura,
- de kostprijs van het flankerend beleid.

Welke opbrengsten heeft het lokale bestuur

Tegenover de kosten staan de subsidies van het Agentschap Opgroeien en andere subsidies zoals bijvoorbeeld tewerkstellingssubsidies.

Wat moet het lokale bestuur vrijmaken om het gekozen BOA-aanbod te financieren?

Het verschil tussen de globale kosten en de totale opbrengsten geven het bedrag dat het lokale bestuur moet investeren om de gemaakte beleidskeuzes en de gekozen BOA-organisatie te financieren. Als dit lokaal niet haalbaar blijkt, dat is de enige oplossing het beleid en de BOA-organisatie te herformuleren.

Op het niveau van de andere actoren

Bekijk het financiële plaatje ook vanuit het standpunt van de andere actoren. Minimaal moeten zij in staat zijn hun kosten te dekken met de opbrengsten die ze genereren. Anders is het gevaar reëel dat sommige actoren ophouden, wat uiteraard het aanbod doet dalen.

Hoeveel bedragen de kosten van de andere actoren?

Vertrek vanuit het huidige kostenniveau en maak een inschatting van de kosten binnen X jaar. Daarbij moeten we zeker met twee elementen rekening houden:

- de inflatie,
- de gevolgen van het lokale en Vlaams beleid op de kosten.

In principe maak je deze redenering per actor (of type actor). Het kan perfect dat kosten sterk uiteenlopen van actor tot actor.

Deze oefening veronderstelt dat je inzicht hebt in de financiële gegevens van de andere actoren. Als je daar geen zicht op hebt en de gegevens ook niet krijgt van de actoren, dan kan je vertrekken van de veronderstelling dat ze op dit moment break-even draaien. Ga er dan van uit dat de huidige financiering vanuit Vlaanderen en de ouderbijdrage gelijk is aan de huidige kosten. Op grond hiervan redeneer je naar de toekomst.

Om over na te denken: zijn er actoren wiens aanbod ten dele gebaseerd is op 'vrijwilligerswerk' (bijvoorbeeld scholen die werken met leraren)? Zal dit engagement behouden blijven nu de financiering van de opvang verschuift van het Vlaamse naar het lokale niveau?

Hoe worden deze kosten gefinancierd?

Hier kan je uitgaan van drie financieringsbronnen, namelijk

- financiering in kader van een lokaal financieringsmechanisme,
- ouderbijdragen,
- andere financieringsbronnen (bijvoorbeeld tewerkstellingssubsidies).

De eerste twee financieringsbronnen worden grotendeels bepaald door het lokale beleid.

Wat zal het resultaat (tekort of overschot) van de andere actor zijn?

Welke gevolgen heeft dit resultaat op het gedrag van de actoren?

Vooraf een tekort is problematisch. Je kan er niet van uitgaan dat er iemand zal bijspringen om het tekort van een actor te financieren. Zal die actor geneigd zijn het aanbod uit te breiden, tenzij hij vaststelt dat een grotere schaal hem financiële schaalvoordelen oplevert? Een

structureel tekort kan een actor ertoe aanzetten om zijn dienstverlening stop te zetten, met uiteraard gevolgen voor het lokale aanbod en voor burgers op vlak van beschikbaarheid, bruikbaarheid en bereikbaarheid van de dienstverlening.

Beslissingen die je als lokaal bestuur neemt en die de kosten- en opbrengstenstructuur van de andere initiatieven beïnvloeden, kunnen op korte of lange termijn het aanbod (kwantitatief en kwalitatief) beïnvloeden. Denk daarbij aan zaken zoals de subsidiëring, plafonnering van de ouderbijdrage, kwaliteitsnormen met betrekking tot personeelsbezetting, locatie en infrastructuur.

Positie in het werkveld

In welke mate beïnvloedt het gekozen scenario de mogelijkheden van het bestuur om binnen het werkveld richting te geven, bij te sturen en op te volgen?

De preek

Door overleg, door te motiveren, sensibiliseren en overtuigen, door een beroep te doen op gemeenschappelijke visie en waarden, probeert het bestuur de actoren en burgers in de goede richting te duwen. Hiervoor kan het lokale bestuur het lokaal samenwerkingsverband gebruiken, waarvan de oprichting een verplichting is in het decreet. Verschillende actoren zoals organisatoren buitenschoolse opvang, scholen, cultuur-, jeugd- en sportverenigingen, ouders, kinderen, ... maken hier deel van uit. Door medezeggenschap te voorzien en actoren te betrekken bij het uitwerken van een visie, gemeenschappelijke doelstellingen te formuleren en acties op te zetten, creëer je als lokaal bestuur een beter gedragen beleid, breng je extra expertise binnen, en kan je gezamenlijk uitdagingen aanpakken. Een manier om draagvlak te creëren is bijvoorbeeld samen een toegankelijkheidsscan uit te voeren.

De wortel

Door middel van onder andere financiële stimuli kan het lokale bestuur actoren binnen het werkveld verleiden om mee te werken aan de doelstellingen van het lokale beleid in het kader van het decreet buitenschoolse opvang en activiteiten.

Enkele voorbeelden:

- Via subsidies:
  - Het lokale bestuur wil in de buitenschoolse opvang op woensdagmiddag aan de kinderen een divers aanbod aan activiteiten of workshops vrije tijd aanbieden (sport, knutselen, stem-activiteiten, enzovoort). Het lokale bestuur zal de organisatoren van de buitenschoolse activiteiten financieel vergoeden aan de hand van een subsidie.
- Als lokaal bestuur kan je zichtbaarheid geven aan het aanbod van organisatoren op je grondgebied. Dit kan via de website, een publicatie, affiche, sociale media en andere kanalen van de gemeente.
  - Om het aanbod in de zomervakantie bekend te maken publiceert het lokale bestuur jaarlijks een zomerbrochure. Hierdoor wordt het aanbod van partners bekend gemaakt bij een breed publiek, en hoeft de partner zelf geen middelen te investeren in de opmaak en verspreiding van een brochure.
- Via het ter beschikking stellen van infrastructuur:
  - De gemeente stelt de sporthal één trimester gratis ter beschikking van de turnclub, wanneer deze actor in elke school éénmaal per week beweging na school geeft.
- Via het ter beschikking stellen van materiaal:
  - De gemeente stelt sport- en spel materiaal ter beschikking van de speelpleinwerking als deze actor een aanbod ontwikkelt voor kleuters en lagere schoolkinderen.
- Via het ter beschikking stellen van diensten, ondersteuning van de praktische organisatie.
  - De voetbalclub geeft in elke opvang in de maand september voetbal voor beginners aan +6 jarigen. In ruil wordt het gras van het voetbalveld onderhouden door de gemeentediensten.
  - De gemeente heeft een centraal inschrijvings- en reservatiesysteem. Actoren kunnen hier ook gebruik van maken en krijgen hierbij ook technische ondersteuning.
  - De gemeente heeft een vrijwilligersdatabase of een vrijwilligersloket. Actoren die specifiek op zoek zijn naar vrijwilligers, kunnen hier een oproep plaatsen.
- Via het verlenen van agogische steun:
  - De gemeente organiseert een vorming over interculturele/verbindende communicatie voor alle actoren met een opvang- en activiteiten aanbod tijdens het schooljaar en in de vakanties.

De stok

Als het lokale bestuur stokken heeft, heeft het instrumenten waarmee het burgers en actoren kan dwingen mee te werken aan zijn beleid. Dit zijn juridische of financiële instrumenten. Met juridische instrumenten kan het lokale bestuur anderen dwingen om mee te werken aan zijn

beleid op straffe van sanctie. Denk aan een parkeerboete voor de chauffeur die niet meewerkt aan het parkeerbeleid van de gemeente, een GAS-boete voor wie zwerfvuil achterlaat, de weigering van een bouwvergunning als de woning niet aan de opgelegde vereisten voldoet.

De macht van het lokale bestuur heeft een financiële basis als het lokale bestuur belangrijke financiële stromen naar de actoren kan sturen. Als het lokale bestuur grotendeels verantwoordelijk is voor de financiering van een organisatie, kan het bestuur die subsidie als hefboom gebruiken om ze te doen meewerken aan het lokale beleid.

Hoe sterk is de positie van het lokale bestuur in het kader van BOA? Veelzeggend in dit opzicht is artikel 7 van het decreet dat stelt dat 'de deelname aan het lokaal samenwerkingsverband mag geen voorwaarde zijn voor erkenning of voor financiële, personele, logistieke of infrastructurele ondersteuning van actoren door het lokale bestuur'. Dit maakt het moeilijk om actoren die niet loyaal meewerken aan de ontwikkeling van het BOA-beleid te sanctioneren.

Theoretisch kan een bestuur de financiële stromen naar een actor verminderen of stopzetten als een vorm van sanctie. In de praktijk is het niet zo eenvoudig. Door de financiële stromen stop te zetten bestaat de kans dat het aanbod van deze actor op korte of lange termijn vermindert of zelfs helemaal stopt. Dat is geen probleem als er genoeg aanbod is of als een andere actor het aanbod overneemt. Zo niet ontstaan er problemen voor de ouders en de kinderen die gebruik maken van het aanbod.

De macht van het lokale bestuur in het kader van BOA is eerder beperkt. In plaats van te spreken over een stok, kunnen we misschien beter spreken over een twijgje.

De juridische invalshoek

De juridische invalshoek is de zesde invalshoek van het toetsingsmodel. Bij deze invalshoek onderscheiden we twee insteken.

Juridische elementen gelinkt aan het Vlaams beleid

Een gedeelte van het Vlaams beleid zal worden omgezet in regelgeving, waaraan moet worden voldaan bij het uitwerken van de BOA-organisatie.

Het decreet legt de verantwoordelijkheid voor de organisatie en afstemming van de buitenschoolse kinderopvang en activiteiten bij de lokale besturen. Binnen deze regierol heeft het lokale bestuur twee belangrijke opdrachten

- Het is de taak van het lokale bestuur om een beleid rond de buitenschoolse opvang en activiteiten te ontwikkelen. Rapporteren aan Opgroeien daarover gebeurt via de meerjarenplanning en de jaarrekening. Daarvoor zijn er twee nieuwe rapporteringscodes ontwikkeld. Zij verwijzen rechtstreeks naar de Vlaamse Beleidsprioriteiten in het kader van BOA.
  - Worden er acties over BOA opgenomen in de meerjarenplanning?
  - Worden de 2 nieuwe rapportagecodes gebruikt in de BBC?

- Neemt het lokale bestuur de regierol op? Wordt de regierol vervuld in functie van het geïntegreerd aanbod van buitenschoolse opvang en activiteiten?
  - Heeft het lokale bestuur een visie ontwikkeld rond de buitenschoolse opvang en activiteiten?
  - Wordt er een samenwerking opgezet met alle relevante partners op het grondgebied? Worden de partners samen gebracht via een lokaal samenwerkingsverband?
- Het bestuur heeft de verantwoordelijkheid om te beslissen over de besteding en de verdeling van de middelen. We spreken over de financiële middelen (waaronder de subsidie vanuit Vlaanderen), maar ook de personele, de infrastructurele en de logistieke middelen. De subsidie die het lokale bestuur vanaf 2026 zal ontvangen van de Vlaamse overheid, is niet vrij te besteden. Er zijn een aantal bestedingsvoorwaarden waaraan het lokale bestuur moet voldoen. De overgangperiode van 2021 tot en met 2025 kan gebruikt worden als aanloop naar deze voorwaarden. Wordt er bij de besteding en verdeling van de subsidies rekening gehouden met de bestedingsprincipes?
    - Wordt er minstens 50% van de subsidie gespendeerd aan kleuteropvang met kwaliteitslabel?
    - Wordt er minstens 75% van de subsidie gespendeerd aan opvang van kinderen uit de kleuter- en lagere school? De opvang kan maar hoeft geen kwaliteitslabel te hebben.
    - Wordt er maximaal 25% van de subsidie besteed aan de brede doelstelling van het decreet, zoals het geïntegreerd aanbod, samenwerking met buitenschoolse activiteiten, extra aanbod, enzovoort?

Omzetting van het lokale beleid

Het lokale beleid zal gedeeltelijk worden omgezet in regelgeving of juridische handelingen. Daarbij moet rekening worden gehouden met het juridisch kader waarbinnen lokale besturen opereren. Denk daarbij aan zaken als:

- algemene beginselen van behoorlijk bestuur,
- Europese regelgeving inzake diensten van algemeen economisch belang (DAEB).

5. Afsluiter

Het zal je ondertussen al duidelijk zijn dat een degelijk beleid ontwikkelen rond de buitenschoolse opvang en activiteiten geen sinecure is. Het vraagt een systematische aanpak. Je moet kennis en informatie vanuit verschillende diensten van het lokale bestuur en van het bredere werkveld van actoren en gebruikers samenbrengen om een degelijk

dossier op te bouwen en een onderbouwde beslissing te nemen die rekening houdt met alle aspecten.

Om je hierbij te helpen, werkten we twee modellen uit:

- een beleidsmodel met de elementen waarover het lokale bestuur een beslissing moet nemen en die vorm geven aan het lokale werkveld van de toekomst;
- een evaluatiemodel dat toelaat om de – mogelijks ongewenste – gevolgen van die beslissingen in te schatten.

Misschien zit je na het lezen van deze tekst nog met een aantal vragen. Misschien wil je aan de slag gaan met deze methodiek binnen je bestuur, maar zijn een aantal zaken nog onduidelijk. Neem dan gerust contact op met:

- Sara Schroé, stafmedewerker regie buitenschoolse opvang en activiteiten
sara.schroe@vvsq.be - T 02 211 56 45
- Rika Verpoorten, stafmedewerker kinderopvang lokaal beleid
rika.verpoorten@vvsq.be - T 02 207 54 42

Over VVSG

De Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten vzw is het steunpunt, de belangenbehartiger en de beweging van het lokale bestuur. Alle 300 gemeenten en OCMW's in Vlaanderen zijn lid, naast vele politiezones en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden. Een huis van vertrouwen dat haar leden advies en begeleiding verleent, informatie geeft op maat, zorgt voor opleiding en vorming, ontmoetingsdagen organiseert en andere ondersteunende diensten biedt. Meer dan 10.000 politici of ambtenaren volgen elk jaar een studiedag of een opleiding bij de VVSG.

VVSG